

ΑΝΑΜΟΡΦΩΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΝΟΗΜΑΤΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ Α ΤΑΞΗ (Σ. Καρύπη, Μ. Χατζοπούλου) Ι.Ε.Π. 2018	
Περιεχόμενο γενικών στόχων	
<i>Αντιληπτική γλώσσα</i>	<i>Εκφραστική γλώσσα</i>
Ο/η μαθητής-τρια ασκείται βαθμιαία ώστε:	
1. Να κατανοεί το περιεχόμενο ενός μηνύματος / θέματος (σκέψεις, επιθυμίες, απόψεις, κ.α.) στην ΕΝΓ.	1. Να χρησιμοποιεί την ΕΝΓ για να εκφράσει αποτελεσματικά σκέψεις, επιθυμίες, απόψεις και συναισθήματα.
2. Να κατανοεί τους διάφορους γραμματικούς τύπους της ΕΝΓ και τους λόγους για τους οποίους χρησιμοποιούνται.	2. Να χρησιμοποιεί κατάλληλους τύπους της ΕΝΓ για γνωστικούς, συλλογιστικούς, δημιουργικούς και πληροφοριακούς σκοπούς.
3. Να γνωρίσει, να κατανοήσει και να εκτιμήσει την κουλτούρα, τον πολιτισμό και την γλώσσα της κοινότητας των Κωφών	3. Να χρησιμοποιεί στοιχεία από την κουλτούρα της κοινότητας των Κωφών, διαμορφώνοντας την ταυτότητα του/της, χρησιμοποιώντας την ΕΝΓ.
Μακροπρόθεσμοι στόχοι	
<i>Αντιληπτική γλώσσα</i>	<i>Εκφραστική γλώσσα</i>
Ο/ η μαθητής-τρια ασκείται βαθμιαία ώστε:	
1. Να κατανοεί και να ανταποκρίνεται σε όλες τις στρατηγικές που χρησιμοποιούνται για την προσέλευση της προσοχή με στόχο την επικοινωνία.	1. Να χρησιμοποιεί τις κατάλληλες στρατηγικές για να προσελκύει την προσοχή με σκοπό την επικοινωνία (π.χ. να γνέφει με το χέρι, να ακουμπάει κάποιον/α στον ώμο, να αναβοσβήνει τα φώτα, να χτυπάει το τραπέζι/ το πάτωμα κ.λπ.).
2. Να κατανοεί καινούριο λεξιλόγιο που χρησιμοποιείται σε νοηματικές φράσεις και κείμενα.	2. Να χρησιμοποιεί καινούριο λεξιλόγιο σωστά για να συνθέσει νέες φράσεις στην ΕΝΓ.
3. Να αντιλαμβάνεται και να αξιολογεί γραμματικά ορθές ή λανθασμένες εκφορές της ΕΝΓ.	3. Να εκφέρει γραμματικά ορθές φράσεις στην ΕΝΓ.
4. Να κατανοεί διαφόρων τύπων ερωτήσεις σε σχέση με το περιεχόμενο ενός νοηματικού κειμένου.	4. Να απαντά σωστά σε διαφόρων τύπων ερωτήσεις κατανόησης ενός νοηματικού κειμένου.
5. Να αντιλαμβάνεται την έννοια των συνωνύμων και των αντωνύμων. Σε οικείο γί' αυτόν/ην λεξιλόγιο	5. Να βρίσκει και να χρησιμοποιεί συνώνυμα και αντώνυμα για δεδομένα, γνωστά του/της νοήματα.
6. Να αναγνωρίζει την οντότητα στην οποία αναφέρεται ένας ταξινομητής μέσα σε μια νοηματική φράση ή κείμενο.	6. Να επιλέγει και να χρησιμοποιεί τους κατάλληλους ταξινομητές για να αναφερθεί σε μία οντότητα.
7. Να κατανοεί μικρές ιστορίες, αντιλαμβανόμενος/η τη σημασία των δεικτών αλληλουχίας,	7. Να επαναφηγείται και να δημιουργεί μικρές ιστορίες χρησιμοποιώντας τους σωστούς δείκτες αλληλουχίας.

8. Να κατανοεί ιστορίες που έχουν δημιουργηθεί με συγκεκριμένα δομικά σχήματα.	8. Να επαναφηγείται και να δημιουργεί ιστορίες χρησιμοποιώντας συγκεκριμένα δομικά σχήματα.
9. Να παρακολουθεί μία επικοινωνιακή πράξη, ένα νοηματικό κείμενο (π.χ. σε ένα βίντεο) και να είναι σε θέση να εντοπίσει ποια νοήματα δηλώνουν το πρόσωπο που ενεργεί (υποκείμενο) και ποια νοήματα την ενέργεια (το κατηγορήμα).	9. Να χρησιμοποιεί τα σωστά νοήματα για να δηλώσει το πρόσωπο που ενεργεί (υποκείμενο) και την ενέργεια (το κατηγορήμα) κατά την επαναφήγηση, μιας επικοινωνιακής πράξης, ενός νοηματικού κειμένου.
10. Να αρχίσει να αντιλαμβάνεται γραμματικούς κανόνες και όρους για την ΕΝΓ.	10. Να χρησιμοποιεί βασικούς γραμματικούς κανόνες και όρους για την ΕΝΓ.
11. Να αναγνωρίζει πότε οι νοηματικές προτάσεις έχουν γραμματικά λάθη και πότε όχι.	11. Να αναπτύσσει γραμματικά ορθές νοηματικές προτάσεις και να αναδιατυπώνει μια λάθος νοηματική πρόταση σε γραμματικό επίπεδο σωστά.
12. Να αναγνωρίζει πότε οι νοηματικές προτάσεις έχουν λάθη σε συντακτικό επίπεδο και πότε όχι.	12. Να αναπτύσσει συντακτικά ορθές νοηματικές προτάσεις και να αναδιατυπώνει μια λάθος νοηματική πρόταση τοποθετώντας τα νοήματα στη σωστή σειρά.
13. Να κατανοεί ότι ένα θέμα μπορεί να διατυπωθεί με διαφορετικούς τρόπους.	13. Να αναδιατυπώνει το νόημα των προτάσεων, χρησιμοποιώντας άλλους τρόπους δήλωσης του ίδιου θέματος.
14. Να διακρίνει το γλωσσικό ύφος διαφόρων κωφών αφηγητών.	
Βραχυπρόθεσμοι στόχοι	
ΓΙΝΕΤΑΙ ΑΝΑΦΟΡΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΩΝ ΑΝΑ ΣΤΟΧΟ ΟΠΟΥ ΚΡΙΝΕΤΑΙ ΑΝΑΓΚΑΙΟ	
Αντιληπτική γλώσσα	Εκφραστική γλώσσα
Ο/ η μαθητής-τρια ασκείται βαθμιαία ώστε:	
1. Να κατανοεί την ανάγκη χρήσης δεξιοτήτων αυτοελέγχου με σκοπό την κατανόηση σε όλα τα επικοινωνιακά περιβάλλοντα.	1. Να ελέγχει και να ρυθμίζει την κατανόηση πληροφοριών ζητώντας διευκρινίσεις, επαναλήψεις ή ακόμη και επιβράδυνση του νοηματικού λόγου του συνομιλητή.
2. Να εντοπίζει και να κατανοεί το καινούριο λεξιλόγιο που χρησιμοποιείται σε νοηματικές φράσεις και κείμενα.	2. Να χρησιμοποιεί σωστά το καινούργιο λεξιλόγιο για να συνθέσει νέες φράσεις στην ΕΝΓ.
3. Να αξιολογεί εάν μία νοηματική πρόταση είναι ορθή σε επίπεδο λεξιλογίου.	3. Να αναπτύσσει σωστές νοηματικές προτάσεις με τη χρήση του κατάλληλου λεξιλογίου.
4. Να κατανοεί βασικούς φωνολογικούς κανόνες σύνθεσης των νοημάτων (αριθμός χεριών, χειρομορφή, θέση στο νοηματικό χώρο, κίνηση, προσανατολισμός). Παράδειγμα: ΕΙΚΟΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΜΕ ΤΗ ΧΕΙΡΟΜΟΡΦΗ 1 ΚΑΙ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΧΕΙΡΟΜΟΡΦΕΣ	4. Να εφαρμόζει εμπειρικά φωνολογικούς κανόνες διακρίνοντας τα μέρη των νοημάτων (αριθμός χεριών, χειρομορφή, θέση στο νοηματικό χώρο, κίνηση, προσανατολισμός).

σελ.15	
5. Να διακρίνει μία ολοκληρωμένη από μία ελλιπή πρόταση της ΕΝΓ.	5. Να διατυπώνει ολοκληρωμένες και ελλιπείς προτάσεις στην ΕΝΓ, γνωρίζοντας την διαφορά.
6. Να κατανοεί νοήματα που δηλώνουν συμπεριληπτικές έννοιες και να εντοπίζει ένα μέλος μιας συγκεκριμένης τάξης-έννοιας.	6. Να χρησιμοποιεί τα σωστά νοήματα που δηλώνουν συμπεριληπτικές έννοιες (π.χ. ζώο, πράγμα, επάγγελμα κ.α.) και να διατυπώνει ερωτήσεις προκειμένου να εντοπίσει ένα μέλος μιας συγκεκριμένης τάξης- έννοιας. ¹
7. Να διακρίνει πότε ένα νόημα-ουσιαστικό δηλώνει ενικό και πότε πληθυντικό αριθμό. Παράδειγμα: Νοηματικό κείμενο: ΣΤΟ ΓΗΠΕΔΟ σελ. 174	7. Να χρησιμοποιεί το σωστά το νόημα-ουσιαστικό για να δηλώσει ενικό ή πληθυντικό αριθμό.
8. Να αναγνωρίζει το σωστό δείκτη πληθυντικού σε μία ποικιλία ονομάτων (χρήση άλλου νοήματος, διπλασιασμός των χεριών, επανάληψη νοήματος). Παράδειγμα: ΝΟΗΜΑΤΑ ΕΝΙΚΟΥ – ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΥ ΖΩΩΝ σελ.30 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΕΝΙΚΟΥ – ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΥ ΟΝΟΜΑΤΩΝ σελ. 31	8. Να χρησιμοποιεί το σωστό δείκτη πληθυντικού σε μία ποικιλία ονομάτων.
9. Να αναγνωρίζει ποιο είναι το συνώνυμο ή το αντώνυμο ενός δεδομένου νοήματος και να αντιλαμβάνεται τη χρήση τους. Παράδειγμα: ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΑΝΤΙΘΕΤΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ σελ. 56 ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΑΝΤΙΘΕΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΝΟΗΜΑΤΩΝ σελ. 89	9. Να βρίσκει ένα συνώνυμο ή ένα αντώνυμο ενός δεδομένου νοήματος.
10. Να κατανοεί την δυνατότητα δημιουργίας δικών του νοημάτων για να περιγράψει ή να αναφερθεί σε συγκεκριμένες οντότητες.	10. Να δημιουργεί δικά του νοήματα για συγκεκριμένες οντότητες, έννοιες.
11. Να κατανοεί τη έννοια απλών αναλογιών στην ΕΝΓ Παράδειγμα: ΑΝΑΛΟΓΙΕΣ ΕΝΙΚΟΥ – ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ σελ.182 ΑΝΑΛΟΓΙΕΣ ΕΝΙΚΟΥ – ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΡΗΜΑΤΩΝ σελ.183	11. Να δομεί και να απαντάει σε απλές αναλογίες.
12. Να κατανοεί τη χρήση και τη λειτουργία του δακτυλοσυλλαβισμού για τη αναφορά σε κύρια ονόματα προσώπων.	12. Να χρησιμοποιεί δακτυλοσυλλαβισμό για κύρια ονόματα γνωστών του προσώπων (συμμαθητών, εκπαιδευτικών, οικογένειας)
13. Να υποδεικνύει το σωστό πρόσωπο αναφοράς κατά το δακτυλοσυλλαβισμό	13. Να χρησιμοποιεί το δακτυλοσυλλαβισμό ενός κύριου ονόματος

ενός κύριου ονόματος.	για την αναφορά σε πρόσωπα.
<p>14. Να κατανοεί δύο τρόπους για να δηλώσει την ταυτότητα ενός ατόμου:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Δείκτης αναφοράς (ΑΝΤΡΑΣ ΑΥΤΟΣ) • Ταυτότητα – ΕΑΥΤΟΣ (ΑΥΤΟΣ-Ο ΙΔΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΟΣ) <p>Παράδειγμα: ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ σελ. 51-52</p>	<p>14. Να χρησιμοποιεί δύο τρόπους για να δηλώσει την ταυτότητα ενός ατόμου.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Δείκτης αναφοράς • Ταυτότητα
15. Να υποδεικνύει ποιο είναι το πρόσωπο που ενεργεί (το υποκείμενο) σε μια νοηματική πρόταση.	15. Να χρησιμοποιεί νοήματα που δηλώνουν το πρόσωπο που ενεργεί (υποκείμενο) στη σωστή θέση της νοηματικής πρότασης.
16. Να υποδεικνύει τα νοήματα που δηλώνουν ενέργεια (κατηγορήμα) σε μια νοηματική πρόταση.	16. Να χρησιμοποιεί νοήματα που δηλώνουν ενέργεια (κατηγορήμα) στη σωστή θέση της νοηματικής πρότασης.
17. Να εντοπίζει ότι τις περισσότερες φορές η θέση των νοημάτων που δηλώνουν ενέργεια (κατηγορήμα) στη νοηματική πρόταση είναι στο τέλος.	17. Να τοποθετεί τα νοήματα που δηλώνουν ενέργεια (κατηγορήμα) στο τέλος της νοηματικής πρότασης
18. Να κατανοεί την αναφορά των νοημάτων που έχουν θέση προσωπικών αντωνυμιών σε μια νοηματική πρόταση.	18. Να κάνει χρήση νοημάτων που λειτουργούν ως προσωπικές αντωνυμίες και να διατηρεί τον κατάλληλο αναφορικό χώρο για κάθε πρόσωπο αναφοράς.
<p>19. Να κατανοεί την αναφορά στα πρόσωπα που δηλώνεται με τη στροφή του σώματος/ κορμού/ κεφαλής/ βλέμματος, σηματοδοτώντας την αλλαγή του ομιλητή σε ένα διάλογο.</p> <p>Παράδειγμα: Νοηματικό κείμενο: ΣΤΟ ΛΙΜΑΝΙ σελ. 46 ΣΤΟ ΜΑΓΑΖΙ ΜΕ ΤΑ ΠΑΠΟΥΤΣΙΑ σελ.74 ΚΟΤΟΥΛΑ ΚΟΚΚΙΝΗ σελ.140 ΤΕΛΕΙΑ σελ.77</p>	19. Να αρχίσει να χρησιμοποιεί τη στροφή του σώματος/ κορμού/ κεφαλής/ βλέμματος για να σηματοδοτεί την αλλαγή του ομιλητή σε ένα διάλογο.
<p>20. Να κατανοεί τη χρήση του χώρου ως αναφορικού για την αναφορά σε διαφορετικά πρόσωπα.</p> <p>Παράδειγμα: Νοηματικό κείμενο: ΣΤΟ ΛΙΜΑΝΙ σελ. 46 ΣΤΟ ΜΑΓΑΖΙ ΜΕ ΤΑ ΠΑΠΟΥΤΣΙΑ σελ.74 ΚΟΤΟΥΛΑ ΚΟΚΚΙΝΗ σελ.140 ΤΕΛΕΙΑ σελ.77</p>	20. Να χρησιμοποιεί το χώρο ως αναφορικό για την αναφορά σε διαφορετικά πρόσωπα κατά τη διήγηση ενός γεγονότος ή μιας ιστορίας και να διατηρεί με σχετική συνέπεια τη χρήση του για την αναφορά στα πρόσωπα της ιστορίας.
<p>21. Να αρχίσει να κατανοεί τη θεματοποίηση του υποκειμένου.</p> <p>Παράδειγμα: Νοηματικό κείμενο:</p>	21. Να χρησιμοποιεί σε μια ιστορία, πληροφορίες που συνδέονται με τη θεματοποίηση του υποκειμένου.

ΣΤΟ ΛΙΜΑΝΙ σελ. 46	
22. Να αναγνωρίζει μία νοηματική πρόταση ως καταφατική ή ερωτηματική Κατάφαση – Ερώτηση (σελ. 68)	22. Να παράγει και να εξηγήσει τη διαφορά ανάμεσα στις καταφατικές και στις ερωτηματικές προτάσεις.
23. Να αναγνωρίζει τους μη-χειροκινησιακούς δείκτες (εκφράσεις του προσώπου, σήκωμα φρυδιών κ.λπ.) που χρησιμοποιούνται για να εκφράσει κάποιος ερώτηση.	23. Να χρησιμοποιεί μη-χειροκινησιακούς δείκτες για να εκφράσει ερώτηση.
24. Να κατανοεί ερωτήσεις τύπου: • ΤΙ; • ΠΟΙΟΣ; • ΠΟΥ; • ΠΩΣ; • ΓΙΑ ΠΟΙΟ ΛΟΓΟ; • ΓΙΑΤΙ; Παράδειγμα: Παιχνίδια Σπαζοκεφαλιών σελ. 81-82	24. Να κάνει ερωτήσεις χρησιμοποιώντας τις ακόλουθες ερωτηματικές λέξεις: • ΠΟΙΟΣ • ΤΙ; • ΓΙΑ ΠΟΙΟ ΛΟΓΟ; • ΓΙΑΤΙ; • ΠΟΥ; • ΠΩΣ;
25. Να κατανοεί ρητορικές ερωτήσεις.	25. Να αρχίσει να χρησιμοποιεί ρητορικές ερωτήσεις.
26. Να αναγνωρίζει μία νοηματική πρόταση ως καταφατική ή αρνητική.	26. Να παράγει και να εξηγήσει τη διαφορά ανάμεσα στις καταφατικές και στις αρνητικές προτάσεις.
27. Να αναγνωρίζει τους μη-χειροκινησιακούς δείκτες (κίνηση κεφαλής, εκφράσεις προσώπου) που χρησιμοποιούνται για να εκφράσει κάποιος άρνηση.	27. Να χρησιμοποιεί μη-χειροκινησιακούς δείκτες για να εκφράσει άρνηση.
28. Να αναγνωρίζει ότι το αρνητικό μόριο ΔΕΝ και ΜΗ μπαίνει μετά το ρήμα. Παράδειγμα: Νοηματικό κείμενο Ο ΛΥΚΟΣ ΞΑΝΑΓΥΡΙΣΕ σελ. 70	28. Να βάζει το αρνητικό μόριο ΔΕΝ και ΜΗ μετά το ρήμα για σχηματίσει σωστά αρνητικές προτάσεις.
29. Να κατανοεί ότι τα ρήματα ΕΧΩ- ΔΕΝ ΕΧΩ, ΞΕΡΩ-ΔΕΝ ΞΕΡΩ, ΜΠΟΡΩ-ΔΕΝ ΜΠΟΡΩ, ΚΑΤΑΒΑΙΝΩ-ΔΕΝ ΚΑΤΑΒΑΙΝΩ, ΘΕΛΩ-ΔΕΝ ΘΕΛΩ έχουν ενσωματωμένη άρνηση στο νόημα τους. Παράδειγμα: Νοηματικό κείμενο: ΣΤΟ ΜΑΓΑΖΙ ΜΕ ΤΑ ΠΑΠΟΥΤΣΙΑ σελ. 74 ΤΕΛΕΙΑ σελ. 77 ΚΑΡΤΕΣ ΕΧΕΙ – ΔΕΝ ΕΧΕΙ σελ. 76	29. Να παράγει σωστά την άρνηση των ρημάτων ΕΧΩ- ΔΕΝ ΕΧΩ, ΞΕΡΩ-ΔΕΝ ΞΕΡΩ, ΜΠΟΡΩ_ΔΕΝ ΜΠΟΡΩ, ΚΑΤΑΒΑΙΝΩ_ΔΕΝ ΜΠΟΡΩ, ΚΑΤΑΒΑΙΝΩ, ΘΕΛΩ_ΔΕΝ ΘΕΛΩ.
30. Να αναγνωρίζει την αναφερόμενη οντότητα – αντικείμενο, πρόσωπο – με ένα ταξινομητή (π.χ. ΧΑΡΤΙ- ΤΞ-Φ= μονό φύλλο χαρτί, ΑΝΘΡΩΠΟΙ- ΤΞ-4=	30. Να επιλέγει τους κατάλληλους ταξινομητές για τις αντίστοιχες οντότητες –αντικείμενα, πρόσωπα –αναφοράς.

<p>ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΣΤΗΝ ΣΕΙΡΑ) <u>Παράδειγμα:</u> Νοηματικό κείμενο: ΣΤΟ ΓΗΠΕΔΟ σελ. 174 ΣΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ σελ. 40</p>	
<p>31. Να κατανοεί ότι οι ταξινομητές μπορούν να χρησιμοποιηθούν και ως κατηγορηματικά επίθετα - κατηγορήματα. <u>Παράδειγμα:</u> ΚΑΡΤΕΣ ΤΑΞΙΝΟΜΗΤΩΝ ΩΣ ΕΠΙΘΕΤΑ σελ. 134</p>	<p>31. Να χρησιμοποιεί τους ταξινομητές ως κατηγορηματικά επίθετα - κατηγορήματα.</p>
<p>32. Να αναγνωρίζει ποια νοήματα δηλώνουν χρόνο και να εντοπίζει τη θέση τους στην αρχή της νοηματικής φράσης και της επικοινωνίας. <u>Παράδειγμα:</u> Νοηματικό κείμενο: ΜΙΑ ΚΑΜΠΙΑ ΠΟΛΥ-ΠΕΙΝΑΣΜΕΝΗ σελ. 109</p>	<p>32. Να χρησιμοποιεί νοήματα που δηλώνουν χρόνο και να τα τοποθετεί στην αρχή της νοηματικής φράσης και της επικοινωνίας (ΕΧΘΕΣ, ΘΑ, ΑΥΡΙΟ, ΒΡΑΔΥ κ.λπ.).</p>
<p>33. Να αναγνωρίζει και να υποδεικνύει ποια χρονικά νοήματα δηλώνουν παρόν, παρελθόν και μέλλον στις νοηματικές φράσεις.</p>	<p>33. Να εκφράζει σωστά παρόν, παρελθόν και μέλλον με τη χρήση κατάλληλων χρονικών νοημάτων.</p>
<p>34. Να αναγνωρίζει και να κατανοεί τη χρήση χρονικών δεικτών αλληλουχίας, όπως ΠΡΩΤΑ, ΜΕΤΑ, για τη σύνδεση διαδοχικών νοηματικών φράσεων και ιστοριών.</p>	<p>34. Να χρησιμοποιεί χρονικούς δείκτες αλληλουχίας, όπως ΠΡΩΤΑ, ΜΕΤΑ, για τη σύνδεση διαδοχικών νοηματικών φράσεων και ιστοριών.</p>
<p>35. Να κατανοεί την αλληλουχία μίας σειράς ενεργειών ή γεγονότων, με τα νοήματα ΑΡΧΙΚΑ, ΕΠΕΙΤΑ, ΤΕΛΙΚΑ ως λεξιλογικά στοιχεία, μετρώντας στα δάκτυλα του μη κυρίαρχου χεριού. <u>Παράδειγμα:</u> Νοηματικό κείμενο: ΣΥΝΤΑΓΗ ΜΑΓΕΙΡΙΚΗΣ σελ. 114</p>	<p>35. Να ορίζει την αλληλουχία μίας σειράς ενεργειών ή γεγονότων, χρησιμοποιώντας τα νοήματα ΑΡΧΙΚΑ, ΕΠΕΙΤΑ, ΤΕΛΙΚΑ ως λεξιλογικά στοιχεία, μετρώντας στα δάκτυλα του μη κυρίαρχου χεριού.</p>
<p>36. Να αναγνωρίζει και να υποδεικνύει τους παρελθοντικούς, παροντικούς (ΠΑ) ή μελλοντικούς δείκτες (ΘΑ) στις νοηματικές φράσεις. <u>Παράδειγμα:</u> Νοηματικό κείμενο: ΗΜΕΡΗΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ σελ. 104 ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ σελ. 105</p>	<p>36. Να χρησιμοποιεί σωστά τον παρελθοντικό και παροντικό δείκτη ΤΕΛΟΣ (ΠΑ) για τη δήλωση του τελεσμένου γεγονότος ή πράξης και του μελλοντικού δείκτη ΘΑ (χειρομορφή 5 κινείται μπροστά) για πράξη ή γεγονός που πρόκειται να συμβεί.</p>
<p>37. Να αναγνωρίζει και να κατανοεί τον τρόπο με τον οποίο ορίζεται το ταυτόχρονο σε ένα νοηματικό κείμενο, με τη χρήση ανεξάρτητων χρονικών λεξιλογικών νοημάτων. <u>Παράδειγμα:</u></p>	<p>37. Να εκφράζει σωστά το ταυτόχρονο κατά τη διήγηση γεγονότων και ιστοριών με τη χρήση ανεξάρτητων χρονικών λεξιλογικών νοημάτων.</p>

<p>Νοηματικό κείμενο: Ο ΛΥΚΟΣ ΞΑΝΑΓΥΡΙΣΕ σελ. 184 ΝΑ΄ ΜΑΙ ΞΑΝΑ- σελ. 185 ΔΥΟ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΝΟΝΤΑΙ ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ σελ. 188-189</p>	
<p>38. Να αναγνωρίζει και να κατανοεί τον τρόπο με τον οποίο ορίζεται το ταυτόχρονο σε ένα νοηματικό κείμενο, με χρήση του νοηματικού χώρου και κλήση του κορμού ανάλογα.</p>	<p>38. Να εκφράζει σωστά το ταυτόχρονο κατά τη διήγηση γεγονότων και ιστοριών με τη χρήση του νοηματικού χώρου και κλήση του κορμού ανάλογα.</p>
<p>39. Να κατανοεί ανεξάρτητα λεξιλογικά χωρικά νοήματα όπως ΚΟΝΤΑ/ΜΑΚΡΙΑ, ΜΕΣΑ/ΕΞΩ, ΠΑΝΩ/ΚΑΤΩ, ΠΑΝΩ ΑΠΟ/ΚΑΤΩ ΑΠΟ, ΜΠΡΟΣΤΑ/ΠΙΣΩ, ΑΝΑΜΕΣΑ/ ΓΥΡΩ για την περιγραφή θέσεων στο χώρο Παράδειγμα: ΧΑΡΤΗΣ σελ. 96 Νοηματικό κείμενο: ΠΑΕΙ ΠΟΥ; σελ. 96</p>	<p>39. Να χρησιμοποιεί ανεξάρτητα λεξιλογικά χωρικά νοήματα για να περιγράψει θέσεις στο χώρο.</p>
<p>40. Να αντιλαμβάνεται τον κανόνα της χωροθέτησης πρώτα του μεγαλύτερου ή ακίνητου αντικειμένου και στη συνέχεια του μικρότερου ή κινητού αντικειμένου κατά την περιγραφή του πραγματικού χώρου. Παράδειγμα: Νοηματικό κείμενο: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: ΣΠΙΤΙ, ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ σελ. 86</p>	<p>40. Να χρησιμοποιεί τη χωροθέτηση πρώτα του μεγαλύτερου ή ακίνητου αντικειμένου και στη συνέχεια του μικρότερου ή κινητού αντικειμένου κατά την περιγραφή του πραγματικού χώρου.</p>
<p>41. Να αντιλαμβάνεται τη θέση στο χώρο οντοτήτων με τη χρήση ταξινομητών. Παράδειγμα: Νοηματικό κείμενο: ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ: ΣΠΙΤΙ, ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ σελ. 86</p>	<p>41. Να περιγράφει τη θέση οντοτήτων στο χώρο επιλέγοντας κατάλληλους ταξινομητές στη σωστή θέση του νοηματικού χώρου.</p>
<p>42. Να κατανοεί την κατάταξη οντοτήτων με τη χρήση των νοημάτων: ΠΡΩΤΟΣ, ΕΠΟΜΕΝΟΣ, ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ Παράδειγμα: Νοηματικό κείμενο: ΠΟΝΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ σελ. 150</p>	<p>42. Να χρησιμοποιεί τα νοήματα ΠΡΩΤΟΣ, ΕΠΟΜΕΝΟΣ, ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ για την κατάταξη οντοτήτων.</p>
<p>43. Να αναγνωρίζει το νόημα που δηλώνει τον αποδέκτη της ενέργειας ενός νοήματος και να κατανοεί την αναφορά του. Παράδειγμα: Νοηματικό κείμενο: ΠΟΝΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ σελ.150 ΣΤΟ ΓΗΠΕΔΟ σελ. 174</p>	<p>43. Να χρησιμοποιεί το σωστό νόημα ή τύπο προκειμένου να δηλώσει τον αποδέκτη της ενέργειας μιας πράξης.</p>

<p>44. Να εντοπίζει τις μεταβολές που συμβαίνουν στη θέση, την κατεύθυνση και την κίνηση των βασικών τύπων των νοημάτων που αναφέρονται σε μια πράξη ή ένα γεγονός (κατηγορήμα) και να κατανοεί τη σημασία αυτών των μεταβολών.</p>	<p>44. Να προσδιορίζει τις επιπλέον πληροφορίες που δίνονται με τη μεταβολή στη θέση, την κατεύθυνση και την κίνηση του βασικού τύπου του νοήματος-κατηγορήμα.</p>
<p>45. Να αντιλαμβάνεται ότι με την τροποποίηση των ρημάτων στο χώρο, δηλώνονται τα πρόσωπα που συμμετέχουν σε μια πράξη είτε ενεργούν ή είναι αποδέκτες της ενέργειας, ο αριθμός τους ή και ο χώρος που γίνεται κάτι. Παράδειγμα: Νοηματικό κείμενο: ΣΤΟ ΓΗΠΕΔΟ σελ. 174 Πίνακας Ρημάτων Πληθυντικού Αριθμού σελ. 175</p>	<p>45. Να αλλάζει το βασικό τύπο των ρημάτων στο χώρο, για να δηλώσει τα πρόσωπα που ενεργούν ή/και είναι αποδέκτες της ενέργειας και τον αριθμό τους.</p>
<p>46. Να αναγνωρίζει το υποκείμενο και το αντικείμενο -το πρόσωπο που ενεργεί και το πρόσωπο που είναι αποδέκτης της ενέργειας- των νοηματικών προτάσεων που περιέχουν ρήματα συμφωνίας. Παράδειγμα: Νοηματικό κείμενο: ΤΡΑΠΕΖΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΟΛΟΙ σελ. 177</p>	<p>46. Να χρησιμοποιεί σωστά ρήματα συμφωνίας ως προς την θέση και την κατεύθυνση της κίνησης για να δηλώσει υποκείμενο ή το αντικείμενο -το πρόσωπο που ενεργεί και το πρόσωπο που είναι αποδέκτης της ενέργειας - μιας πράξης.</p>
<p>47. Να αναγνωρίζει το αριθμό των υποκειμένων και των αντικείμενων -των προσώπων που ενεργούν και είναι αποδέκτες μιας πράξης- των νοηματικών προτάσεων που περιέχουν ρήματα συμφωνίας.</p>	<p>47. Να χρησιμοποιεί σωστά ρήματα συμφωνίας ως προς την θέση και την κατεύθυνση της κίνησης για να δηλώσει τον αριθμό των υποκειμένων και των αντικείμενων -των προσώπων που ενεργούν και είναι αποδέκτες - μιας πράξης.</p>
<p>48. Να αντιλαμβάνεται ότι με την τροποποίηση των ρημάτων στο χώρο, δηλώνεται που αρχίζει ή τελειώνει μια πράξη, ο χώρος που γίνεται κάτι. Παράδειγμα: Νοηματικό κείμενο: ΜΙΑ ΒΟΛΤΑ ΣΤΟ ΠΑΡΚΟ σελ. 166</p>	<p>48. Να αλλάζει το βασικό τύπο των ρημάτων στο χώρο, για να δηλώσει το που αρχίζει ή τελειώνει μια πράξη, το χώρο που γίνεται κάτι.</p>
<p>49. Να κατανοεί ότι μπορεί να εκφράσει το ίδιο νόημα μιας πρότασης, ακόμα και αν αλλάξει τη σειρά των νοημάτων (π.χ. Y-P-A, A-Y-P, P-Y) για λόγους έμφασης ή δήλωσης του σημαντικού.</p>	<p>49. Να δημιουργεί νοηματικές προτάσεις, χρησιμοποιώντας διάφορες σειρές νοημάτων για να εκφράσει το ίδιο νόημα (π.χ. Y-P-A, A-Y-P, P-Y).</p>
<p>50. Να αντιλαμβάνεται ότι μια ιστορία έχει αρχή, πλοκή, μέση, τέλος, και ότι είναι απαραίτητη η περιγραφή ή αναφοράς του τόπου, του χρόνου διεξαγωγής των γεγονότων και των προσώπων-χαρακτήρων που εμπλέκονται. Παράδειγμα: ΙΣΤΟΡΙΑ – ΕΙΚΟΝΕΣ σελ. 99-102</p>	<p>50. Να συμπεριλαμβάνει αρχή, περιβάλλοντα χώρο, χρόνο, πρόσωπα, χαρακτήρες, αλληλουχία γεγονότων, σειρά πλοκής, και τέλος κατά την ανάπτυξη ή την επαναφήγηση μιας ιστορίας.</p>
<p>51. Να κατανοεί ιστορίες που έχουν αναπτυχθεί ακολουθώντας συγκεκριμένα</p>	<p>51. Να αναπτύσσει ιστορίες, χρησιμοποιώντας συγκεκριμένα δομικά</p>

<p>δομικά σχήματα, και να εντοπίζει τα δομικά σχήματα και τους κανόνες περιορισμού που έχει χρησιμοποιήσει ο νοηματιστής για την ανάπτυξη τους.</p> <p>Παράδειγμα: Νοηματικό κείμενο: Ιστορίες με χειρομορφές ΤΙΜΩΡΙΑ σελ. 11 ΤΑ ΦΙΔΑΚΙΑ σελ. 16 ΠΕΝΤΕ ΓΙΓΑΝΤΕΣ σελ. 27 ΣΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ σελ. 40</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ιστορίες με αριθμούς (1-20) ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΕ ΑΡΙΘΜΟΥΣ 1 σελ. 61 ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΕ ΑΡΙΘΜΟΥΣ 2 σελ. 61 • Ιστορίες με το Αλφάβητο ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΕ ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ σελ. 58 	<p>σχήματα και συγκεκριμένους περιορισμούς.</p>
<p>52. Να κατανοεί από μία ομάδα νοημάτων που δηλώνουν μια έννοια, π.χ. συναίσθημα (κουρασμένος, χαρούμενος, λυπημένος, θυμωμένος, αυταρχικός, ντροπαλός κ.λπ.), το σωστό νόημα που ταιριάζει σε μια συγκεκριμένη πρόταση.</p>	<p>52. Να χρησιμοποιεί το νόημα που ταιριάζει σε μια νοηματική πρόταση, επιλέγοντας το από μία ομάδα συναφών νοημάτων που δηλώνουν αυτή την έννοια.</p>